GIÁO DỤC KỸ NĂNG HỢP TÁC ĐỂ CHUẨN BỊ CHO TRẺ 5 – 6 TUỔI BƯỚC VÀO LỚP 1

Nguyễn Thị Thu Hạnh, Nguyễn Thị Hương Giang, Trần Thị Hương
Khoa Giáo dục Mầm non, Trường Sư phạm, Trường ĐH Vinh

Tóm tắt: *Kỹ năng hợp tác (KNHT) không chỉ là cầu nối giữa học tập và cuộc sống mà còn là chìa khóa mở ra cánh cửa thành công trong không bối cảnh kinh tế tri thức cùng những cuộc cách mạng khoa học công nghệ và hội nhập quốc tế. Đặc biệt, đối với trẻ mẫu giáo 5 – 6 tuổi, đây là giai đoạn vàng để trẻ học cách chia sẻ, lắng nghe, tôn trọng và thấu hiểu cảm xúc của người khác, tạo tiền đề giúp trẻ phát triển toàn diện cũng như trưởng thành hơn trong từng bước đi của mình. Nghiên cứu này tập trung vào việc khảo sát, phân tích thực trạng mức độ kỹ năng hợp tác của trẻ mẫu giáo 5 - 6 ở các trường mầm non trên địa bàn thành phố Vinh, tỉnh Nghệ An làm cơ sở để đưa ra những giải pháp nhằm nâng cao chất lượng và hiệu quả hoạt động giáo dục kỹ năng hợp tác cho trẻ mẫu giáo 5 - 6 tuổi để trẻ chuẩn bị bước vào lớp 1.*

Từ khóa*: Kĩ năng, kĩ năng hợp tác, chuẩn bị cho trẻ bước vào lớp 1*

COOPERATION SKILLS EDUCATION FOR 5-6 YEARS OLD KINDERGARTEN CHILDREN PREPARING TO ENTER GRADE 1

Nguyen Thi Thu Hanh, Nguyen Thi Huong Giang, Tran Thi Huong
Faculty of Early Childhood Education, School of Education, Vinh University

Summary: *Cooperation skills are not only a bridge between learning and life but also the key to opening the door to success in the context of a knowledge-based economy, scientific technological revolutions and international integration. In particular, for 5-6 year old kindergarteners, this is the golden period for children to learn how to share, listen, respect and understand the feelings of others, creating a premise to help children develop comprehensively as well as become more mature in each step they take. This study focuses on surveying and analyzing the current status of cooperation skills education for 5-6 year old preschool children in Vinh city, Nghe An province. This is the basis for us to propose solutions to improve the quality and effectiveness of cooperation skills education for 5-6 year old preschool children to prepare to enter grade 1.*

Keywords: *Skills, cooperation skills, preparing children to enter grade 1*

Nhận bài: 15/02/2025 *Phản biện: 20/03/2025* *Duyệt đăng: 24/03/2025*

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Thực tiễn GDMN hiện nay cho thấy việc giáo dục kĩ năng hợp tác cho trẻ mẫu giáo 5 – 6 tuổi chưa được giáo viên đặc biệt quan tâm, việc định hướng kỹ năng hợp tác cho trẻ còn sơ sài, thiếu sự đầu tư và chưa thật sự lấy trẻ làm trung tâm. Đa số giáo viên ở các trường mầm non luôn xem trọng việc dạy và học hơn việc cho trẻ được hợp tác cùng nhau. Chưa quan tâm trẻ làm việc như thế nào? Có phối hợp tốt trong nhóm bạn hay không?,… Do vậy, kĩ năng hợp tác của trẻ nhìn chung còn rất hạn chế. Trẻ bước vào tiểu học có những trở ngại do thiếu kỹ năng hợp tác để thích ứng với môi trường mới. Do vậy, cần khảo sát đánh giá được thực trạng mức độ kĩ năng hợp tác ở trẻ để đưa ra được những biện pháp tác động phù hợp nhằm nâng cao chất lượng hoạt động này.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Mục đích, ý nghĩa giáo dục kỹ năng hợp tác cho trẻ mẫu giáo 5 – 6 tuổi

- GD KNHT thúc đẩy quá trình nhận thức và phát triển tư duy cho trẻ chuẩn bị vào lớp 1

Khi được GD KNHT, trẻ học cách làm việc nhóm, chia sẻ ý tưởng và lắng nghe quan điểm của người khác. Quá trình này không chỉ mở rộng vốn từ vựng mà còn kích thích khả năng tư duy phản biện khi trẻ trao đổi với bạn bè. Theo Krishnamurti "Mục đích của giáo dục đích thực là rèn luyện, trau dồi mối tương giao chính đính, không chỉ giữa các cá nhân, mà đồng thời giữa cá nhân với xã hội". Mỗi trẻ có khả năng và thế mạnh riêng, nhưng nếu thiếu sự tương tác với thế giới bên ngoài, khả năng tư duy sẽ bị hạn chế.

- GD KNHT cho trẻ là giúp hình thành và phát triển phẩm chất cá nhân cho trẻ:

GD KNHT cần được thực hiện sớm, đặc biệt là ở giai đoạn mầm non. Điều này giúp trẻ nhận thức rằng thành công không chỉ đến từ nỗ lực cá nhân mà là kết quả của sự đóng góp chung của cả nhóm. Mối quan hệ xã hội phong phú, đa dạng mà trẻ tham gia sẽ góp phần hoàn thiện nhân cách của trẻ. Chính sự phối hợp trong các hoạt động nhóm tạo ra những mối quan hệ xã hội độc đáo, giúp trẻ phát triển và chiếm lĩnh các kỹ năng xã hội quan trọng. Trải nghiệm trong môi trường học tập tích cực, nơi sự hợp tác được khuyến khích, giúp trẻ cảm thấy an toàn, tự tin thể hiện bản thân và hình

thành các phẩm chất xã hội như cộng tác, lãnh đạo, đàm phán và kiên nhẫn.

- *Tạo cơ hội để trẻ được thoả mãn nhu cầu chơi và rèn luyện các kĩ năng khác trong quá trình hoàn thiện nhân cách*

Hoạt động chơi được coi là một trong những phương tiện GD không thể thay thế. Chơi là hoạt động chủ đạo của trẻ mầm non. Với phương châm "Học mà chơi, chơi mà học". Trong một không gian trò chơi, các giới hạn thực tế không còn tồn tại. Trẻ có thể tạo ra những thế giới riêng, tự mình xây dựng những câu chuyện, nhân vật và tình huống li kì, hấp dẫn. Đối với trẻ nhỏ, nhu cầu giải trí, thư giãn và phát triển các kỹ năng rất cao; giúp trẻ có cơ hội để cọ sát, học hỏi lẫn nhau, biết thoả thuận để phân vai chơi, hành động chơi, biết lắng nghe ý kiến của bạn bè và kiểm soát tốt cảm xúc của bản thân.

- *Giáo dục kỹ năng hợp tác cho trẻ giúp trẻ bước vào cuộc sống xã hội để hoàn thành các nhiệm vụ học tập khi bước vào lớp một*

Trẻ học cách tương tác với những người xung quanh. Trẻ tự tìm kiếm sự hoàn thiện của những quan hệ giữa người với người, học cách làm việc và sống chung với người khác một cách hòa nhã và văn minh, khuyến khích sự tôn trọng quan điểm của người khác và hỗ trợ lẫn nhau, từ đó cùng nhau hướng đến mục tiêu chung, hình thành động cơ chung của tập thể. GD KNHT là bước đệm cho trẻ chuẩn bị bước vào ngưỡng cửa mới của cuộc đời. Giai đoạn sáu tuổi là mốc thời gian quan trọng trong sự phát triển của trẻ, khi trẻ bắt đầu đến trường, gặp gỡ bạn bè và tham gia vào những hoạt động nhóm.

2.2. Nội dung giáo dục kĩ năng hợp tác để chuẩn bị cho trẻ bước bào lớp một

Kỹ năng hợp tác được biểu hiện cụ thể qua các nội dung: 1.Tiếp nhận nhiệm vụ; 2.Khả năng phối hợp; 3.Tính chịu trách nhiệm; 4. Nhận xét, đánh giá góp ý cho bạn. Nội dung GD HNHT là giúp trẻ thành thào các kỹ năng này. Mỗi kỹ năng cần tác động lên ba mặt của giáo dục kĩ năng. Bao gồm:

- *Thứ nhất,* về kiến thức: Trẻ hiểu rõ nhiệm vụ của nhóm, nhiệm vụ cá nhân và trách nhiệm của mỗi thành viên trong việc đạt được mục tiêu chung; biết đưa ra các cách phối hợp hiệu quả với các bạn trong suốt quá trình thực hiện nhiệm vụ; biết cách cải thiện kết quả chung.

- *Thứ hai,* về kỹ năng: Rèn luyện và phát triển kỹ năng thoả thuận, đối thoại hợp tác, lắng nghe tích cực và trình bày ý kiến một cách tự tin, mạch lạc, rõ ràng; kỹ năng thực hiện nhiệm vụ cá nhân, quản lý thời gian, giải quyết mâu thuẫn và xung đột khi xảy ra; kỹ năng đánh giá, tự đánh giá, nêu nhận xét và phản hồi ý kiến của các bạn trong nhóm.

- *Thứ ba*, về thái độ: Giáo dục trẻ thái độ tích cực, chủ động tham gia vào các hoạt động nhóm, khuyến khích trẻ có những hành động, lời nói, cử chỉ thể hiện sự quan tâm, động viên, khích lệ, tôn trọng và sẵn sàng chia sẻ với bạn bè, từ đó xây dựng mối quan hệ gắn kết, thân thiện và tạo ra môi trường học tập, làm việc đoàn kết và hiệu quả.

2.3. Thực trạng mức độ kĩ năng hợp tác của trẻ 5 – 6 tuổi

Tóm lại, từ kết quả khảo sát về mức độ KNHT cho trẻ MG 5-6 tuổi chỉ đạt điểm trung bình: 1,76 tương đương với mức 2 theo thang đang đo Likert 3 mức độ. Từ đó cho thấy được dù đang ở độ tuổi chuẩn bị bước vào lớp 1 nhưng đa phần trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi vẫn có kỹ năng hợp tác khá thấp. Trẻ vẫn chưa tiếp nhận nhiệm vụ cách chủ động, còn phụ thuộc nhiều vào giáo viên; chưa có biểu hiện cao trong việc khối hợp tốt trong quá trình hợp tác với nhau; tính chịu trách nhiệm trong việc thực hiện nhiệm vụ của mình cũng chưa cao, nhiều trẻ vẫn chưa có trách nhiệm về nhiệm vụ, một số thậm chí còn trốn tránh, đùn đẩy nhiệm vụ của mình cho các bạn khác; Về nhận xét, đánh giá, góp ý cho các bạn thì còn rất nhiều hạn chế,ở biểu hiện này thì trẻ đa phần chưa chủ động đưa ra các ý kiến mang tính xây dựn,thậm chỉ còn rụt rè không đưa những nhận xét, góp ý cho các bạn. Từ những góc độ của các biểu hiện đó khẳng định được rằng mức độ KNHT cho trẻ MG 5-6 tuổi đang ở mức độ chưa cao cần có những biện pháp, điều chỉnh để trẻ có thể sẵn sàng bước vào lớp 1.

2.4. Biện pháp giáo dục kỹ năng hợp tác cho trẻ 5 – 6 tuổi nhằm chuẩn bị cho trẻ bước vào lớp 1

Biện pháp 1: Tích hợp giáo dục kỹ năng hợp tác trong các lĩnh vực giáo dục

Tích hợp giáo dục mọi lúc mọi nơi không chỉ là biện pháp dành riêng cho việc giáo dục kỹ năng hợp tác mà để hình thành và phát triển mọi kiến thức hay kỹ năng đều cần tích hợp để giáo dục trẻ. Đây là biện pháp cần thiết và quan trọng hàng đầu và là hướng đi mới trong quá trình chăm sóc giáo dục trẻ của hệ thống GDMN. Hơn nữa, việc tích hợp giáo dục mọi lúc mọi nơi chính là phương tiện, là con đường dẫn trẻ đi từ bài học đến cuộc sống, giúp kết nối lý thuyết với thực hành.

GD KNHT là một hành trình không chỉ dừng lại ở những giờ học hay hoạt động chính thức ở lớp mà đòi hỏi phải có sự kiên nhẫn trong một quá

trình nhất định mới có thể mang lại hiệu quả cao. Vì thế, để trẻ có năng lực hợp tác tốt nhất, chúng ta phải kết hợp giáo dục mọi lúc mọi nơi trong mọi tình huống và hoàn cảnh. Để thực hiện được điều đó, giáo viên phải linh hoạt và sáng tạo trong quá trình tổ chức lồng ghép nội dung hợp tác cho trẻ.

Biện pháp 2: Sử dụng các trò chơi đóng vai để giáo dục kỹ năng hợp tác cho trẻ mẫu giáo 5 – 6 tuổi tuổi chuẩn bị cho trẻ bước vào lớp 1

Trò chơi đóng vai là một hình thức được sử dụng đa số trong môi trường của trẻ mầm non phù hợp với sở thích, mong muốn của trẻ mẫu giáo 5 – 6 tuổi. Dựa theo đặc điểm tâm sinh lý lứa tuổi của trẻ ở độ tuổi này, trẻ bắt chước rất nhanh, thích làm người lớn và thường sống trong thế giới cổ tích. Nên hình thức đóng vai là biện pháp hữu hiệu chạm đến được với tâm hồn trẻ thơ và khi được hóa thân vào trong nhân vật, việc bắt chước giọng nói, tính cách, hành động thì luôn luôn là thế mạnh của trẻ.

Việc tổ chức cho trẻ chơi đóng vai thường trải qua thứ tự các bước như chuẩn bị đạo cụ, tạo không gian chơi phù hợp, cô đặt câu hỏi gợi mở, tổ chức cho trẻ chơi dưới sự quan sát và hỗ trợ của cô. Trong quá trình chơi đóng vai cô nên thường xuyên thay đổi chủ đề để trẻ không bị nhàm chán, tạo không khí sôi động và vui vẻ, ghi nhận và khuyến khích trẻ để tạo động lực cho trẻ. Với biện pháp này giúp trẻ ngày càng trưởng thành hơn trong nhóm bạn và có thể tự tin bước vào lớp một.

Biện pháp 3: Tổ chức đa dạng các hoạt động nhằm tạo cơ hội tối đa cho trẻ thực hành kỹ năng hợp tác

Yêu cầu chung đặt ra cho trẻ ở độ tuổi này là giáo viên luôn luôn phải sáng tạo, thay đổi liên tục và đa dạng hóa các hình thức tổ chức các hoạt động cho trẻ, nếu tổ chức lặp đi lặp lại trẻ sẽ không còn hứng thú, mất động lực và không muốn hợp tác cùng cô và bạn trong hoạt động.

Biện pháp sử dụng trò chơi đóng vai để GD KNHT cho trẻ mẫu giáo 5 – 6 tuổi được áp dụng thông qua nhiều hình thức hoạt động: Hoạt động nhóm, hoạt động đóng vai, hoạt động ngoài trời, hoạt động sáng tạo, hoạt động học,..

Biện pháp 4: Phối hợp với gia đình trong việc giáo dục kỹ năng hợp tác cho trẻ mẫu giáo 5 – 6 tuổi chuẩn bị bước vào lớp 1

Sử dụng biện pháp phối hợp với gia đình trong việc GD KNHT cho trẻ là hết sức thông minh và mang lại hiệu quả đối với trẻ. Môi trường gia đình chính là nền tảng đầu tiên, nơi mà trẻ luôn cảm thấy được yêu thương và là nơi an toàn nhất đối với mỗi con người... Có rất nhiều hoạt động có thể tổ chức tại nhà nhằm GD KNHT cho trẻ như bố mẹ cùng trẻ thực hiện các công việc nhà đơn giản: dọn bàn ăn, gấp quần áo, dọn dẹp nhà cửa, lau chùi các vật dụng trong nhà.

III. KẾT LUẬN

Kỹ năng hợp tác là kỹ năng rất quan trọng đối với trẻ mẫu giáo vì nó là nhân tố nền tảng giúp trẻ phát triển toàn diện về mọi mặt. Đặc biệt, trẻ mẫu giáo 5 – 6 tuổi là lứa tuổi chuẩn bị vào lớp một rất cần những kỹ năng cần thiết để đáp ứng trước những thay đổi của môi trường mới. Trong đó, kỹ năng hợp tác là một trong những kỹ năng quan trọng nền tảng của mọi kỹ năng. Như đã phân tích ở những phần trên, kỹ năng hợp tác bao gồm các biểu hiện như khả năng tiếp nhận nhiệm vụ, khả năng phối hợp, tính trách nhiệm, khả năng nhận xét, đánh giá góp ý cho mình và cho bạn.

GD KNHT cho trẻ muốn mang lại hiệu quả khi nhà giáo dục tạo ra cơ hội và môi trường cho trẻ hoạt động. Việc giáo dục muốn mang lại hiệu quả cao trước hết một phần là từ sự sáng tạo và đầu tư của giáo viên. Tiếp đến là phương pháp được lựa chọn phải phù hợp với trẻ. Ở lứa tuổi này, cô giáo nên để cho trẻ tự phát hiện, tìm hiểu vấn đề, suy ngẫm và cùng nhau rút ra bài học. Để được như vậy, trước hết phải đa dạng hóa các hình thức tổ chức hoạt động, giáo dục tích hợp mọi lúc mọi nơi trong tất cả các hoạt động. Một điều quan trọng nữa là trong quá trình GD KNHT cần cho trẻ làm việc nhóm và giáo dục thông qua trò chơi xuyên suốt đề tài, tránh tình trạng để trẻ bị thủ động, đơn điệu và thiếu tính thường xuyên.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

[1]. Bộ giáo dục & đào tạo (2021), Thông tư Ban hành chương trình giáo dục mầm non, Số 01/VBHN-BGDĐT

[3]. Lương Thị Bình, Cao Thị Hồng Nhung, Nguyễn Thị Thu Hạnh, Phan Vũ Quỳnh Nga, Đinh Thanh Hương 2018, Lập kế hoạch phát triên tình cảm kỹ năng xã hội cho trẻ mầm non, Nhà xuất bản GD Việt Nam

[4]. Nguyen Thi Thu Hanh (2016), General view of social skills education theory for preschool children, The Science Publishing Centre "Sociosphere", N4, 2016 ISSN 2078 -7081, Russia.

[5]. Đặng Thành Hưng (2010), "Nhận diện và đánh giá kĩ năng", Tạp chí Khoa học Giáo dục, số 62, Hà Nội, tr. 25-28.

[6]. Vũ Thị Ngọc Minh, (2019), "Giáo dục KNHT cho trẻ MG 5 – 6 tuổi thông qua tổ chức hoạt động chơi", Tạp chí khoa học giáo dục Việt Nam

[7] Nguyễn Thị Mỹ Trinh, Vũ Thị Ngọc Minh, (2017), "Giáo dục kỹ năng hợp tác cho trẻ MG 5 – 6 tuổi: xu hướng trên thế giới và vận dụng vào Việt Nam", Tạp chí khoa học giáo dục.

[8]. Nguyễn Thị Ánh Tuyết (1987), Giáo dục trẻ trong nhóm bạn bè, Nxb Giáo dục.